

حقوق جزای اختصاصی

(جرائم علیه تمامیت جسمانی)

دکتر جلال الدین قیاسی

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۱۷
فصل اول. کلیات	۱۹
مبحث اول. منابع حقوق جزای اختصاصی	۲۰
گفتار اول. قانون	۲۱
گفتار دوم. رویه قضائی	۲۳
الف. آراء وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور	۲۳
ب. رویه قضائی در معنای عام	۲۴
گفتار سوم. عرف	۲۵
گفتار چهارم. دکترین یا عقاید علمای حقوق	۲۵
گفتار پنجم. نظریه‌های مشورتی	۲۵
گفتار ششم. منابع و فتاوی معتبر فقهی	۲۶
الف. دیدگاه‌های مخالفان	۲۷
ب. رویه قضائی	۲۷
ج. دلایل مخالفین	۲۷
د. نتیجه	۲۸
هـ. نقد دلایل پیش‌گفته	۲۹
مبحث دوم. تعریف قتل و معیار آغاز و پایان حیات	۳۳
گفتار اول. آغاز حیات	۳۴

۶ □ حقوق جزای اختصاصی

- گفتار دوم. پایان حیات ۳۸
- یک - جنایت بر کسانی که در حالت اغما یا زندگی نباتی پایدار هستند ۳۸
- دو - جنایت بر کسانی که دارای مرگ ظاهری هستند ۳۹
- سه - جنایت بر شخصی که آخرین رمق حیات در وی باقی است ۴۰
- مبحث سوم. اقسام قتل ۴۱

فصل دوم. جنایات عمدی ۴۳

- مبحث اول. تعریف قتل عمد ۴۳
- مبحث دوم. رکن قانونی قتل عمد ۴۶
- مبحث سوم. رکن مادی قتل عمد ۴۶
- گفتار اول. بررسی امکان تحقق قتل عمد با ترک فعل ۴۸
- الف. حالت فقدان وظیفه‌ی اقدام ۵۱
- ب. حالت وجود وظیفه‌ی اقدام ۵۲
- اول. ترک فعل عمدی و با قصد مرگ مقتولین ۵۳
- دوم. ترک فعل عمدی و بدون قصد مرگ مقتولین ۵۸
- سوم. ترک فعل غیر عمدی و ناشی از تقصیر ۵۹
- گفتار دوم. بررسی امکان تحقق قتل عمد به وسیله گفتار ۵۹
- گفتار سوم. طرح چند مسأله ۶۱
- گفتار چهارم. ملاک در قتل عمد نوع فعل است نه نوع آلت قتاله ۶۲
- الف. مرحله اول ۶۲
- ب. مرحله دوم ۶۳
- ج. مرحله سوم ۶۶
- گفتار پنجم. تحقق رکن مادی قتل عمد به نحو مباشرت یا تسبیب ۷۱
- گفتار ششم. حکم شرکت در قتل عمد ۷۲
- الف. مهم‌ترین نکته احراز شرکت در قتل ۷۳
- ب. جنایت بر شخص در حال جان‌کندن ۷۵
- ج. کیفیت قصاص در حالت شرکت در قتل ۷۵

فهرست مطالب □ ۷

گفتار هفتم. نحوه محاسبه دیه مازاد بر جنایت (فاضل دیه).....	۷۸
الف. دیه معادل جنایت جانی مساوی یا کمتر از دیه نفس اوست.....	۷۸
ب. دیه معادل جنایت جانی بیشتر از دیه نفس اوست.....	۸۱
گفتار هشتم. معاونت در قتل.....	۸۸
الف. تمایز معاونت از شرکت.....	۸۸
ب. قوانین خاص در مورد مجازات معاونت در قتل.....	۹۱
ج. معاونت در قتل عمدی.....	۹۲
د. مجازات معاونت در قتل عمدی.....	۹۳
هـ. مجازات معاون در صورتی که قصاص عضو اجرا نشود.....	۹۵
ز. موارد خاص شرعی معاونت در قتل عمد.....	۹۶
یک. حکم ممسک و میانجی.....	۹۸
دو. ناظر قتل.....	۱۰۲
سه. اکراه در قتل عمد.....	۱۰۲
۱. بار اثبات در ادعای اکراه.....	۱۰۶
۲. الحاق مقاومت در مقابل اکراه، به دفاع مشروع.....	۱۰۷
۳. تسبیب از طریق اکراه.....	۱۰۷
چهار. آمر در قتل.....	۱۰۹
مبحث چهارم. رکن روانی قتل عمد.....	۱۱۱
گفتار اول. تقسیم بندی‌های ناظر به رکن روانی.....	۱۱۲
الف. انگیزه - اراده - قصد.....	۱۱۲
ب. عمد - مسامحه - غفلت.....	۱۱۴
گفتار دوم. بررسی ماده ۲۹۰ از حیث رکن روانی.....	۱۱۵
گفتار سوم. علم به نوعاً کشنده بودن عمل.....	۱۱۸
الف. تفاوت دو واژه آگاهی (علم) و توجه.....	۱۱۹
گفتار چهارم. بار اثبات علم یا جهل متهم.....	۱۲۰
گفتار پنجم. استثناء در علم به نوعاً کشنده بودن عمل.....	۱۲۲
گفتار ششم. عنصر معنوی قتل عمد در حالت شرکت یا تسبیب.....	۱۲۴

۸ □ حقوق جزای اختصاصی

- گفتار هفتم. اشتباه در جنایت ۱۲۵
- الف. صور اشتباه در قتل ۱۲۸
- ب. مجازات تعزیری اشتباه در قتل ۱۴۲
- یک. مراد از عبارت «قتل عمدی» در ماده ۴۴۷ ۱۴۳
- ج. اشتباه در جنایت بر عضو ۱۴۶
- مبحث پنجم. راه‌های اثبات قتل ۱۴۶
- گفتار اول. اقرار ۱۴۶
- الف. بلوغ ۱۴۸
- ب. اختیار ۱۴۸
- ج. قصد ۱۴۸
- د. شهادت بر اقرار ۱۴۹
- هـ. طریقت یا موضوعیت اقرار ۱۵۰
- و. علم اجمالی ناشی از اقرار ۱۵۰
- گفتار دوم. شهادت ۱۵۳
- الف. شروط شاهد ۱۵۴
- یک. بلوغ ۱۵۴
- دو. عقل ۱۵۴
- سه. ایمان ۱۵۴
- چهار. عدالت ۱۵۴
- پنج. طهارت مولد ۱۵۵
- شش. ذینفع نبودن در موضوع ۱۵۵
- هفت. نداشتن خصومت با طرفین یا یکی از آنها ۱۵۵
- هشت. عدم اشتغال به تکدی ۱۵۵
- نه. ولگرد نبودن ۱۵۵
- ب. شروط شهادت ۱۵۵
- یک. وحدت موضوع ۱۵۵
- دو. وحدت حکم ۱۵۶

فهرست مطالب □ ۹

سه. قطعیت در شهادت.....	۱۵۶
چهار. روشن بودن مفاد شهادت.....	۱۵۶
پنج. طریقت داشتن.....	۱۵۷
ج. احکام شهادت.....	۱۵۷
یک. شهادت بر شهادت.....	۱۵۸
گفتار سوم. قسامه.....	۱۶۰
الف. تعریف لوث و قسامه.....	۱۶۰
یک. تعریف قسامه.....	۱۶۰
دو. تعریف لوث.....	۱۶۱
۱. آلوده شدن.....	۱۶۱
۲. قوت و شدت.....	۱۶۱
ب. قواعد عمومی باب لوث و قسامه.....	۱۶۳
ج. تعدد شاکی و متهم در قسامه.....	۱۶۷
د. حیطه اثباتی قسامه.....	۱۶۸
هـ. شرایط اقامه قسامه.....	۱۷۰
گفتار چهارم. علم قاضی.....	۱۷۰
گفتار پنجم. علم اجمالی، لوث اجمالی و قسامه اجمالی در اثبات جنایت.....	۱۷۱
الف. اجمال در نوع قتل.....	۱۷۳
ب. اجمال در جانی.....	۱۷۴
یک. منشأ اقرار باشد.....	۱۷۴
دو. اگر منشأ اجمال غیر اقرار باشد.....	۱۷۵
۱- حالتی که لوئی وجود ندارد.....	۱۷۶
۱-۱- انجام سوگند توسط متهمان.....	۱۷۶
۱-۱-۱ جنایت از نوع قتل است.....	۱۷۶
۱-۱-۲ جنایت مادون قتل است.....	۱۷۶
۲-۱- امتناع از سوگند توسط متهمان.....	۱۷۷
۲- اگر لوث وجود داشته باشد.....	۱۷۷

۱۰ □ حقوق جزای اختصاصی

- ۱۸۰..... ۱-۲ لوٹ اجمالی
- ۱۸۰..... ۱-۱-۲-۱ اقامه قسامه توسط شاکی بر اساس لوٹ اجمالی
- ۱۸۰..... ۱-۱-۲-۱-۲ اقامه قسامه به شکل معین
- ۱۸۱..... ۱-۲-۱-۲ اقامه قسامه به شکل اجمالی
- ۱۸۳..... ۲-۱-۲ شاکی درخواست اقامه قسامه از سوی متهمان کند
- ۱۸۵..... ۳-۱-۲ درخواست برخی از اولیاء دم از متهمان برای اقامه قسامه
- ۱۸۶..... ج. اجمال هم زمان قاتل و مقتول
- ۱۸۸..... د. ادعای اجمالی
- ۱۹۰..... هـ. علم اجمالی به ارتکاب جنایت یا تأثیر آن
- ۱۹۱..... مبحث ششم. مجازات قتل عمد
- ۱۹۱..... گفتار اول. شرایط ثبوت قصاص
- ۱۹۱..... الف. شرط اول - محقون الدم بودن مقتول
- ۱۹۸..... یک. اسقاط جنین و کودکی مقتول
- ۱۹۹..... ۱. کودکی مقتول
- ۱۹۹..... ۲. اسقاط جنین
- ۲۰۰..... ب. شرط دوم - قاتل پدر مقتول نباشد
- ۲۰۱..... یک. بار اثبات دلیل در مورد ادعای ابوت
- ۲۰۲..... ج. شرط سوم - تساوی در دین
- ۲۰۷..... د. شرط چهارم - تساوی در عقل
- ۲۰۷..... یک. جنون قاتل
- ۲۰۷..... ۱- عروض جنون پس از قتل و قبل از صدور حکم
- ۲۰۸..... ۲- عروض جنون پس از صدور حکم
- ۲۰۸..... دو. جنون مقتول
- ۲۱۰..... سه. شک در جنون قاتل یا مقتول
- ۲۱۰..... ۱- بررسی مسئله از دیدگاه قانون
- ۲۱۱..... ۲- بررسی مسئله از دیدگاه نظری
- ۲۱۲..... چهار. مستی

فهرست مطالب □ ۱۱

۲۱۳ پنج. استعمال مواد مخدر
۲۱۴ شش. خواب و بیهوشی
۲۱۵ گفتار دوم. صاحب حق قصاص
۲۱۷ الف. صغر یا جنون اولیاء دم
۲۱۹ ب. حالت فقدان شناخته شدن ولی دم یا عدم دسترسی به وی
۲۲۱ ج. اگر ولی دم، قاتل یا شریک در قتل باشد
۲۲۲ د. محرومیت قاتل از استیفای حق قصاص دیگری
۲۲۳ گفتار سوم. اجرای قصاص
۲۲۳ الف. استیذان از رهبری
۲۲۴ ب. مصالحه در قصاص
۲۲۵ ج. مباشر در اجرای قصاص
۲۲۵ د. عدم جواز استیفاء قصاص توسط غیر صاحب حق قصاص
۲۲۶ هـ. استقلال بودن حق قصاص
۲۲۷ و. غیبت صاحب حق قصاص
۲۲۹ ز. موارد برتری دیه جانی بر مجنی علیه
۲۳۰ ح. موارد خاص پرداخت دیه از بیت المال یا صندوق تأمین خسارات بدنی
۲۳۷ ط. تعیین تکلیف وضعیت قاتل در صورت تعلل ولی دم در قصاص
۲۴۰ ی. قصاص حقی غیر مالی است
۲۴۱ ک. فراری دادن قاتل
۲۴۲ ل. جانی بیش از نفس خود ضامن نیست
۲۴۳ م. تغلیظ دیه در ماه‌های حرام و حرم مکه مکرمه
۲۴۴ ن. زنده ماندن قاتل پس از قصاص نفس
۲۴۶ س. رعایت وضعیت جانی هنگام قصاص
۲۴۶ ع. مجازات تعزیری در جنایات عمدی
۲۴۸ مبحث هفتم. جنایت بر عضو
۲۴۹ گفتار اول. احکام جنایت بر عضو
۲۴۹ الف. برابری دیه زن و مرد تا ثلث

- ب. مستقل بودن حق قصاص در جنایات مختلف ۲۵۱
- ج. استیفاء قصاص به نحو جزئی ۲۵۱
- د. عدم امکان قصاص به دلیل نبودن محل قصاص ۲۵۲
- هـ. شرط تساوی پنج‌گانه در قصاص عضو ۲۵۴
- و. جایگزینی یک عضو به جای عضو دیگر ۲۵۶

فصل سوم. جنایات شبه عمد و خطای محض ۲۵۷

- مبحث اول. ارکان سه گانه جنایات شبه عمد و احکام آن ۲۵۹
- گفتار اول. رکن قانونی جنایات شبه عمد ۲۵۹
- گفتار دوم. رکن مادی جنایات شبه عمد ۲۶۰
- گفتار سوم. رکن معنوی در جنایات شبه عمد ۲۶۱
- ۱- قصد وقوع فعل بر مجنی علیه + عدم قصد جنایت ۲۶۱
- ۲- قصد ایجاد سبب + تقصیر ۲۶۱
- گفتار چهارم. ادله اثبات در جنایت شبه عمد ۲۶۱
- الف. بار اثبات در موارد شک ۲۶۴
- گفتار پنجم. احکام جنایات شبه عمد ۲۶۵
- الف. مجازات غیر تعزیری جنایت شبه عمد ۲۶۵
- ب. مجازات تعزیری در جنایت شبه عمد ۲۶۷
- ج. حالات خاص جنایات شبه عمد طبق قانون حمایت از اطفال و نوجوانان ۲۶۹
- یک. جنایت ناشی از تقصیر غیر والدین ۲۶۹
- دو. جنایت ناشی از تقصیر والدین ۲۷۱
- سه. معاونت در خودکشی اطفال و نوجوانان ۲۷۱
- د. مسئول پرداخت دیه در جنایت شبه عمد ۲۷۳
- هـ. مهلت پرداخت دیه در جنایت شبه عمد ۲۷۴
- و. موارد پرداخت دیه از بیت‌المال در اقسام جنایات ۲۷۵
- مبحث دوم. تسبیب و سرایت در جنایات ۲۷۷
- گفتار اول. صور تسبیب ۲۷۷

فهرست مطالب □ ۱۳

۲۷۸.....	الف. تعریف علت و مباشر.....
۲۸۰.....	ب. تعریف سبب از دیدگاه فقهاء.....
۲۸۱.....	ج. تعریف تسبیب از دیدگاه حقوقدانان.....
۲۸۲.....	د. تسبیب در قانون.....
۲۸۳.....	هـ. تعریف شرط.....
۲۸۵.....	و. تمایز معاون از سبب.....
۲۸۶.....	ز. حالات مختلف تسبیب و موجبات ضمان.....
۲۸۸.....	ح. رکن روانی در تسبیب.....
۲۸۹.....	ط. احکام مباشرت.....
۲۹۲.....	ی. تسبیب محض.....
۲۹۴.....	یک. عدوان در تسبیب محض.....
۲۹۵.....	دو. تقصیر در تسبیب محض.....
۲۹۵.....	ک. ذکر چند نکته در باب تسبیب.....
۲۹۵.....	یک. آیا عدوان مطلقا ضمان آور است؟.....
۲۹۸.....	دو. آیا ضمان ناشی از تسبیب منوط به تقصیر است؟.....
۲۹۸.....	۱. شرطیت تقصیر (تفریط) برای ضمان، در فقه.....
۳۰۱.....	۲. شرطیت تقصیر برای ضمان در تسبیب در قوانین موضوعه.....
۳۰۴.....	گفتار دوم. اجتماع سبب و مباشر.....
۳۰۵.....	الف. موارد اقوی بودن سبب از مباشر.....
۳۰۷.....	یک. غرور (فریب).....
۳۰۷.....	دو. اکراه.....
۳۰۷.....	سه. جهل.....
۳۰۸.....	چهار. اضطرار.....
۳۰۸.....	۱- بررسی مسئله اضطرار از دیدگاه قوانین ایران.....
۳۱۰.....	پنج. اگر مباشر حیوان یا عوامل طبیعی باشد.....
۳۱۰.....	شش. مباشر مجنون باشد.....
۳۱۱.....	هفت. مباشر کودک باشد.....

- ۳۱۳..... هشت. مباشر بی اختیار باشد.....
- ۳۱۴..... گفتار سوم. اجتماع مباشر و سبب.....
- ۳۱۶..... گفتار چهارم. اجتماع اسباب از دیدگاه فقهاء.....
- ۳۱۶..... الف. ضمان سبب مقدم در تأثیر.....
- ۳۱۷..... ب. ضمان هر دو سبب.....
- ۳۱۷..... ج. ضمان سبب مؤخر در وجود.....
- ۳۱۸..... د. ضمان سبب اقوی.....
- ۳۱۸..... گفتار پنجم. اجتماع اسباب از دیدگاه حقوقدانان.....
- ۳۱۸..... الف. نظریه شرط ضروری (شرط لازم).....
- ۳۲۰..... ب. نظریه شرط متصل به نتیجه.....
- ۳۲۱..... ج. نظریه خطای جزائی به عنوان شرط متحرک یا پویای نتیجه.....
- ۳۲۲..... د. نظریه شرط مناسب یا کافی نتیجه.....
- ۳۲۴..... هـ. بحثی کلی در مورد نظریات علیت در حقوق.....
- ۳۲۶..... گفتار ششم. حکم اجتماع اسباب در قانون.....
- ۳۲۷..... گفتار هفتم. سرایت در جنایات.....
- ۳۳۶..... گفتار هشتم. تداخل جنایات.....
- ۳۳۷..... الف. حکم تداخل جنایات.....
- ۳۴۲..... یک. جنایات عمدی بدون سرایت.....
- ۳۴۵..... دو. جنایات غیر عمدی بدون سرایت.....
- ۳۴۸..... سه. جنایات عمدی با سرایت.....
- ۳۵۰..... چهار. جنایات غیر عمدی همراه با سرایت.....
- ۳۵۱..... ب. جمع بندی صور مختلف تداخل جنایات.....
- ۳۵۱..... مبحث سوم. جنایت خطای محض.....
- ۳۵۳..... گفتار اول. تسبیب در جنایت خطای محض.....
- ۳۵۴..... گفتار دوم. مسئول پرداخت دیه در جنایت خطای محض.....
- ۳۵۴..... الف. اختلاف عاقله و جانی در نوع قتل.....
- ۳۵۵..... ب. عاقله چه کسانی هستند.....

فهرست مطالب □ ۱۵

گفتار سوم. حدود ضمان عاقله.....	۳۵۶
گفتار چهارم. مهلت پرداخت دیه در جنایت خطای محض.....	۳۵۸
مبحث چهارم. مباحثی عام در خصوص دیات.....	۳۵۸
گفتار اول. مقدار دیه.....	۳۵۹
گفتار دوم. دیه اقلیت‌های دینی.....	۳۶۰
گفتار سوم. دیه شخص متولد از زنا.....	۳۶۱
گفتار چهارم. وارث دیه شخص متولد از زنا.....	۳۶۲
گفتار پنجم. تغلیظ دیه.....	۳۶۲
گفتار ششم. مقدار دیه اعضا یا منافع.....	۳۶۴
الف. تفاوت دیه و ارش در جنایت بر اعضا و منافع.....	۳۶۴
ب. نحوه تعیین ارش.....	۳۶۵
ج. تساوی زن و مرد در دیه اعضا و منافع تاثلث دیه کامله.....	۳۶۵
د. تساوی زن و مرد در ارش.....	۳۶۶
هـ. قاعده زوج و فرد بودن اعضا.....	۳۶۷
و. دیه عضو فلج.....	۳۶۸
ز. دیه از بین بردن قسمتی از عضو یا منفعت آن.....	۳۶۹
ح. دیه اعضا پیوند خورده.....	۳۷۰
ط. ضرباتی که آثاری ندارد.....	۳۷۱
ی. شکستگی اعضا.....	۳۷۱
کتابنامه.....	۳۷۵